

Σύνδεσμος Ψυχολόγων
Κύπρου

Προς:

Κο Νίκο Τορναρίτη, Πρόεδρο Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως (parliamentary-committees@parliament.cy)

Μέλη Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

Αρ. Επιστολής: ΕΞ2025-01-24

24 Ιανουαρίου 2025

ΘΕΜΑ: ΘΕΣΕΙΣ ΣΨΚ ΓΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ ΠΟΥ ΤΡΟΠΟΠΟΙΕΙ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΣΥΝΑΦΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΝΟΜΟΥΣ ΤΟΥ 2021 ΚΑΙ 2022

Αξιότιμε κε Τορναρίτη, αξιότιμα μέλη της Επιτροπής,

Ο ΣΨΚ συγχαίρει την Επιτροπή Νομικών για αυτή την σημαντική πρωτοβουλία στην προσπάθεια ενίσχυσης και προτροπής των επαγγελματιών ή/και πολιτών να προβαίνουν σε καταγγελίες περιστατικών βίας. Είναι σημαντικό, τόσο οι πολίτες όσο και οι επαγγελματίες να ενθαρρύνονται να αναφέρουν βίαιες πράξεις στις αρμόδιες αρχές, έτσι ώστε να προλαμβάνονται περαιτέρω περιστατικά, ενώ οι κανόνες εμπιστευτικότητας/απορρήτου δεν θα πρέπει να εμποδίζουν τους επαγγελματίες από το να αναφέρουν περιστατικά βίας, σε περιπτώσεις που αυτό δικαιολογείται.

Ο ΣΨΚ θα παρευρίσκεται όπου και όταν ζητείται στις επί του θέματος της Βίας κατά των Γυναικών και Ενδοοικογενειακής Βίας συζητήσεις, παρέχοντας εμπειρογνωμοσύνη από το πεδίο της Ψυχολογίας. Οι πιο κάτω συστάσεις γίνονται με γνώμονα την προστασία των ενήλικων θυμάτων, τονίζοντας τη σημασία του να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες και να διασφαλίζουν την ασφάλεια του θύματος, καθώς και να σέβονται την εμπιστευτικότητα.

1. Προς τροποποίηση

Είναι η εισήγηση μας όπως γίνει η αντικατάσταση του όρου «*πληροφορείται*» με «*υπάρχουν εύλογες υποψίες ή διαπιστώνει*» στο άρθρο 2γ. Αυτή η αλλαγή υπογραμμίζει την άμεση εμπλοκή του επαγγελματία στην αξιολόγηση ενδείξεων κινδύνου, ενισχύοντας την ακρίβεια του νομικού και επαγγελματικού του ρόλου, σύμφωνα με το άρθρο 28 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Σημειώνεται ότι η πρόταση νόμου ως έχει ενδέχεται να έρχεται σε σύγκρουση με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (άρθρο 28), ειδικά σε περιπτώσεις όπου η άρση απορρήτου επιβάλλεται χωρίς σαφή κίνδυνο, καταπατώντας την αυτονομία του θύματος.

Η ανάγκη για σαφή καθορισμό για το ποιοι είναι “οι επαγγελματίες” στη πρόταση νόμου που εμπίπτουν στις διατάξεις του νόμου είναι κρίσιμη, ώστε να αποφεύγεται οποιαδήποτε ασάφεια. Η νομοθεσία πρέπει να παρέχει σαφές πλαίσιο για τις περιπτώσεις στις οποίες οι επαγγελματίες οφείλουν να παρέμβουν.

Συνεπώς, συστήνεται όπως καθοριστούν ρητά οι κατηγορίες των επαγγελματιών στην εν λόγω πρόταση νόμου, ώστε να αποσαφηνιστεί ποια φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα θεωρούνται επαγγελματίες σύμφωνα με τις απαιτούμενες προϋποθέσεις, τα επαγγελματικά προσόντα και τις πιστοποιήσεις που απαιτούνται από τη νομοθεσία ή τις αρμόδιες αρχές.

2. Γενικά σχόλια:

2.1. Άρση απορρήτου

- Οι ψυχολόγοι πρέπει να ενημερώνουν πλήρως τα άτομα με τα οποία συνεργάζονται για τα όρια της εχεμύθειας κατά την έναρξη της συνεργασίας. Η θεραπευτική σχέση βασίζεται στην εμπιστοσύνη, την εχεμύθεια και τη σαφή επικοινωνία μεταξύ θεραπευτών και θεραπευόμενων (Corey, 2020). Η υποχρέωση για εχεμύθεια είναι θεμελιώδης, ωστόσο υπάρχουν εξαιρέσεις, όπως όταν τίθεται ζήτημα προστασίας της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας του θεραπευόμενου ατόμου ή τρίτων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η καταγγελία είναι αναγκαία για την προστασία της ασφάλειάς τους, αλλά πρέπει να βασίζεται σε τεκμηριωμένο κίνδυνο. Εάν οι καταγγελίες γίνονται χωρίς επαρκή αιτιολόγηση υπάρχει κίνδυνος να διαρραγεί η εμπιστοσύνη των γυναικών (ή άλλων θεραπευόμενων) προς τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας, οδηγώντας σε αποστασιοποίηση από τη θεραπευτική διαδικασία και ως εκ τούτου στην απομόνωση.
- Προτείνεται όπως η άρση του απορρήτου περιορίζεται σε περιπτώσεις όπου υπάρχει τεκμηριωμένος σοβαρός κίνδυνος για τη ζωή ή την ασφάλεια, όπως ορίζεται από το άρθρο 28 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης.
- Η άρση απορρήτου χωρίς κίνδυνο για ενήλικο πρόσωπο αποτελεί παράβαση του δεοντολογικού κώδικα και μπορεί να επιφέρει πειθαρχικές ή και ποινικές κυρώσεις. Ο ΣΨΚ παραπέμπει στις διατάξεις του κώδικα δεοντολογίας (π.χ. άρθρο 25-27, <https://cypsa.org.cy/wp-content/uploads/2023/09/CYPSA-ethics-code1.pdf>).
- Η υποχρέωση της άρσης απορρήτου πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά σε περιπτώσεις οι οποίες αναφέρονται ρητώς στον νόμο (π.χ. άμεσος κίνδυνος), ενώ παράλληλα να διασφαλίζεται η αυτονομία και η ενδυνάμωση του ατόμου, σύμφωνα με τις αρχές της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης [Άρθρο 18(2)].
- Οι αναφορές πρέπει να είναι επώνυμες και βασισμένες σε τεκμηριωμένη αξιολόγηση δεδομένου ότι σε περιπτώσεις όπου θα κριθεί απαραίτητο από τις δικαστικές αρχές δύναται να κληθεί ο/η επαγγελματίας ως μάρτυρας.
- Οι επαγγελματίες πρέπει να λαμβάνουν άμεση καθοδήγηση και υποστήριξη με ένα σαφή μηχανισμό και να παρέχεται η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας με τις αρμόδιες

αρχές, όπως οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), η γραμμή Βοήθειας 1440, ή/και η Αστυνομία, για τη διαχείριση περιστατικών. Όταν το άτομο- δράστης ενημερώνεται για την καταγγελία (μέρος ποινικής διαδικασίας), υπάρχει κίνδυνος (εν τη απουσία συντονισμένου πλάνου) να επιχειρήσει πράξεις αντεκδίκησης για να αποκαταστήσει τον έλεγχο ή την εξουσία του στο θύμα. Κατά συνέπεια, κατά τον χρόνο διαφυγής από μια κακοποιητική σχέση ενδέχεται να κλιμακωθεί η βία. Σύμφωνα με μελέτες, οι γυναίκες βρίσκονται σε μεγαλύτερο κίνδυνο σοβαρής βίας ή γυναικοκτονίας όταν προσπαθούν να φύγουν ή όταν έχουν καταγγείλει τον/την κακοποιητή τους (Stark, 2007).

- Εάν η καταγγελία γίνει χωρίς την ενημέρωση της γυναίκας θύματος βίας, δύναται αυτή να μη βρίσκεται σε ψυχολογική ή πρακτική ετοιμότητα για να διαχειριστεί τις συνέπειες (απουσία πλάνου ασφάλειας). Κατά συνέπεια, μια καταγγελία, αν και συχνά αναγκαία, δύναται να προκαλέσει κλιμάκωση της κατάστασης ενώ η ξαφνική ενεργοποίηση του νομικού ή κοινωνικού μηχανισμού μπορεί να αφήσει την εν λόγω γυναίκα απροστάτευτη. Επί τούτου πρέπει να υπάρχει συντονισμένο πλάνο προστασίας και ασφάλειας από τις αρμόδιες αρχές σε συνεννόηση με τον/την επαγγελματία.
- Επιπλέον, εάν οι γυναίκες θεωρήσουν ότι η διαδικασία δεν σέβεται την πολυπλοκότητα των εμπειριών τους ή εάν εκλαμβάνουν την παρέμβαση ως αυθαίρετη, ενδέχεται να μειωθεί η πιθανότητα να ζητήσουν βοήθεια στο μέλλον.
- Η ερμηνεία της βίας κατά το δοκούν από ψυχολόγους θέτει ερωτήματα για την ηθική της επαγγελματικής τους πρακτικής. Η Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (APA) επισημαίνει ότι οι ψυχολόγοι πρέπει να λαμβάνουν αποφάσεις βάσει επιστημονικής γνώσης, αξιολόγησης κινδύνου και σεβασμού προς τα ανθρώπινα δικαιώματα (APA Ethical Principles, 2017).

2.2. Δευτερογενής Θυματοποίηση από Επαγγελματία

Η βία κατά των γυναικών αποτελεί παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ψυχολογική διάσταση της βίας απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, λαμβάνοντας υπόψη τη συναισθηματική και ψυχική βλάβη που προκύπτει από πράξεις εξαναγκασμού ή κατάχρησης σχέσεων εμπιστοσύνης όπως η άρση απορρήτου χωρίς επαρκή στοιχεία. Πιο κάτω, αναφερόμαστε σε ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν σε περιπτώσεις άρσης απορρήτου από ψυχολόγους εν τη απουσία επαρκών στοιχείων:

1. Απώλεια Εμπιστοσύνης

Η εμπιστευτικότητα είναι θεμέλιος λίθος της θεραπευτικής σχέσης μεταξύ θεραπευόμενου ατόμου και ψυχολόγου. Η γυναίκα θεραπευόμενη δύναται να αισθανθεί προδομένη, το οποίο ενδέχεται να μειώσει την πιθανότητα διακοπής της θεραπευτικής διαδικασίας και μη αναζήτηση ψυχολογικής βοήθειας από επαγγελματίες ψυχικής υγείας στο μέλλον.

2. Αίσθηση Ενοχής και Ντροπής (Ενεργοποίηση του Κύκλου της Βίας)

Η γυναίκα μπορεί να κατηγορήσει τον εαυτό της για την κατάσταση ή να νιώσει εκτεθειμένη, καθώς δεν είχε τον έλεγχο της απόφασης για την καταγγελία. Αυτό δύναται να επιδεινώσει τα τραύματα που ήδη φέρει.

3. Αποκλεισμός από Υποστηρικτικές Υπηρεσίες (Απομόνωση στο Περιβάλλον της Βίας)

Όταν μια γυναίκα αισθάνεται ότι δεν προστατεύεται μέσα στο πλαίσιο της θεραπείας, δύναται να άρει την εμπιστοσύνη της όχι μόνο στο/στη συγκεκριμένο/η επαγγελματία αλλά και στο σύστημα υποστήριξης γενικότερα.

4. Αύξηση του Ρίσκου

Χωρίς την κατάλληλη προετοιμασία και υποστήριξη, η γυναίκα μπορεί να εκτεθεί σε μεγαλύτερο κίνδυνο, ειδικά αν το άτομο - δράστης αντιληφθεί την καταγγελία που είναι μέρος της ποινικής διαδικασίας.

3. Εισηγήσεις προς Επιτροπή Νομικών για βελτίωση εμπλεκόμενων αρχών/φορέων για προσβασιμότητα στο σύστημα δικαιοσύνης και στήριξης

3.1. Μείωση Αποτρεπτικών Παραγόντων για καταγγελίες στο πνεύμα της τροποποίησης

Η ευθύνη για την προστασία μιας γυναίκας, όταν έχει γίνει καταγγελία, δεν περιορίζεται μόνο στην πράξη της καταγγελίας, αλλά επεκτείνεται στην ανάγκη για ολιστική υποστήριξη του θύματος. Η καταγγελία περιστατικών βίας είναι ένα κρίσιμο εργαλείο προστασίας των γυναικών, αλλά πρέπει να γίνεται με προσοχή, γνώση και συνεργασία με το θύμα. Ο κρατικός μηχανισμός έχει τη δυνατότητα να προστατεύσει τις γυναίκες, αλλά μόνο εάν υιοθετήσει μια πολυεπίπεδη προσέγγιση που περιλαμβάνει εκπαίδευση, πρόληψη, άμεση δράση και διαρκή υποστήριξη. Η καταγγελία από επαγγελματίες ψυχικής υγείας χωρίς τη γνώση ή τη συγκατάθεση μιας ενήλικης γυναίκας-θύματος βίας μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένο κίνδυνο για την ασφάλειά της. Παρόλο που η πρόθεση της καταγγελίας είναι να προστατεύσει το θύμα, υπάρχουν περιπτώσεις όπου αυτή η ενέργεια μπορεί να έχει το αντίθετο αποτέλεσμα, ειδικά εάν δεν συνοδεύεται από επαρκή μέτρα πρόληψης ή προστασίας. Παρότι υπάρχουν νομοθετικά πλαίσια και υπηρεσίες προστασίας, παρατηρούνται σημαντικές ελλείψεις. Ως εκ τούτου εισηγούμαστε όπως δοθεί άμεση προσοχή για αποτελεσματική αντιμετώπιση των ακόλουθων :

- Προσβασιμότητα σε χώρους προστασίας, η οποία δύναται να επηρεαστεί από την πληρότητα χώρων φιλοξενίας χωρίς οργανωμένες εναλλακτικές δομές. Αύξηση των καταφυγίων και εναλλακτικών χώρων μακροπρόθεσμης διαμονής και οικονομικής αποκατάστασης.
- Απουσία επιτήρησης του δράστη από τις αρχές. Χρήση Τεχνολογίας: Εφαρμογές για άμεση ειδοποίηση των αρχών και παρακολούθηση των δραστών με βραχιόλια γεωεντοπισμού.
- Απουσία πρόσβασης σε αναγκαία μέτρα στήριξης (π.χ. ψυχολογική αξιολόγηση, ιατροδικαστική, νομική εκπροσώπηση) στον ίδιο χώρο.

- Καθυστερήσεις στη εκδίκαση /και απονομή δικαιοσύνης (από 2- 4 έτη για εκδίκαση)
- Καθυστέρηση στην έκδοση περιοριστικών μέτρων
- Ξεκάθαρος καθορισμός των υποχρεώσεων στη διαχείριση των ΥΚΕ, της Αστυνομία, ΚΟΚ.
- Έλλειψη εξειδίκευσης όσον αφορά την εργασία εμπλεκομένων επαγγελματιών σε πρακτικές που βασίζονται στην κατανόηση του τραύματος.
- Πλήρης λειτουργία του Σπιτιού της Γυναίκας (ΣΤΓ) σε Παγκύπρια κάλυψη με παροχή όλων των υπηρεσιών σε ένα χώρο (ιατροδικαστική εξέταση, κατάθεση και ψυχολογική αξιολόγηση, νομική εκπροσώπηση, κατάθεση στο ΣΤΓ με σύνδεση με το δικαστήριο)
- Απουσία χρήσης επιστημονικά τεκμηριωμένων εργαλείων για την αξιολόγηση του κινδύνου, η οποία δύναται να περιορίσει την υποκειμενικότητα.
- Εκπαίδευση Δικαστικών Αρχών: Συστηματική εκπαίδευση δικαστικών και αστυνομικών αρχών στην αναγνώριση και διαχείριση κινδύνου.

Συμπερασματικά, η αποτελεσματική παρέμβαση για την βία κατά των γυναικών χρειάζεται να αποτελεί μια συντονισμένη προσπάθεια. Ως εκ τούτου εισήγησή μας είναι όπως ενισχυθούν οι μηχανισμοί που θα προτρέπουν τις ίδιες τις γυναίκες να ενδυναμώνονται και να προχωρούν στην επιθυμητή για τις ίδιες θεραπεία μειώνοντας τους αποτρεπτικούς παράγοντες καθώς και την πιθανή δευτερογενή θυματοποίηση.

Είμαστε στη διάθεση σας για περαιτέρω πληροφορίες.,

Με εκτίμηση,

Εβίτα Κατσιμίχα, PhD
Εγγεγραμμένη Σχολική/ Εκπαιδευτική Ψυχολόγος
Πρόεδρος ΔΣ ΣΨΚ

Μαρίζα Χατζηχαραλάμπους, PhD
Εγγεγραμμένη Κλινική Ψυχολόγος
Γραμματέας ΔΣ ΣΨΚ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ενδεικτικός Μηχανισμός για κατανόηση της διαδικασίας άρσης απορρήτου από επαγγελματίες ψυχολόγους

1. Αναγνώριση Κινδύνου

Άμεσος Κίνδυνος¹: Αν το θύμα βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο, καλέστε την Αστυνομία στο 112 ή στο 1460 (Γραμμή Επικοινωνίας του Πολίτη) ή στο 1440 (Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια).

Έμμεσος Κίνδυνος: Εκτίμηση κινδύνου και συλλογή πληροφοριών για να προχωρήσετε στη σωστή διαδικασία. Ενδεχόμενη καθοδήγηση από τις παραπάνω πηγές.

2. Συζήτηση με την Ενήλικη Γυναίκα

Ενημέρωση για τα δικαιώματά της και για τις διαθέσιμες επιλογές υποστήριξης και προστασίας.

Ενημερωμένη συγκατάθεση από τη γυναίκα-θύμα βίας για την υποβολή καταγγελίας, εκτός και αν υπάρχουν ενδείξεις ότι η ενήλικη γυναίκα είναι σε άμεσο κίνδυνο ή την αναφορά της ίδιας της γυναίκας ότι βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο. Εξηγήστε τη διαδικασία και το πώς θα εξασφαλιστεί η ασφάλειά της με εξατομικευμένο πλάνο ασφάλειας. ([Πλάνο διαφυγής – Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια](#))

Βιβλιογραφία

American Psychological Association. (2017). *Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct*.

Campbell, J. C., et al. (2003). Risk factors for femicide in abusive relationships: Results from a multisite case control study. *American Journal of Public Health*.

Corey, G. (2020). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. Cengage Learning.

Ullman, S. E. (2022). *Trauma and Stigma: Understanding the Impact of Violence on Survivors*.

Ritchie, K. (2023, April 10). *The interpretation of imminency for self-defense in nonconfrontational homicides*. Criminal Law Practitioner.

<https://www.crimlawpractitioner.org/the-interpretation-of-imminency-for-self-defense>

Stark, E. (2007). *Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life*. Oxford University Press.

World Health Organization (WHO). (2021). Violence against women prevalence estimates.

Women's Law. (n.d.). *The meaning of imminent danger in the context of domestic violence*. Women's Law. <https://www.womenslaw.org/imminent-danger>

¹ Ο άμεσος κίνδυνος στην ενδοοικογενειακής ή έμφυλης βία, ορίζεται ως μια κατάσταση όπου υπάρχει άμεση και επικείμενη απειλή για τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα ή την ασφάλεια του θύματος (Ritchie, 2023)